

Startsignalet for sølvmerkedistansen
gikk ved Sundsvemningen i 1966.

idrettsmerket

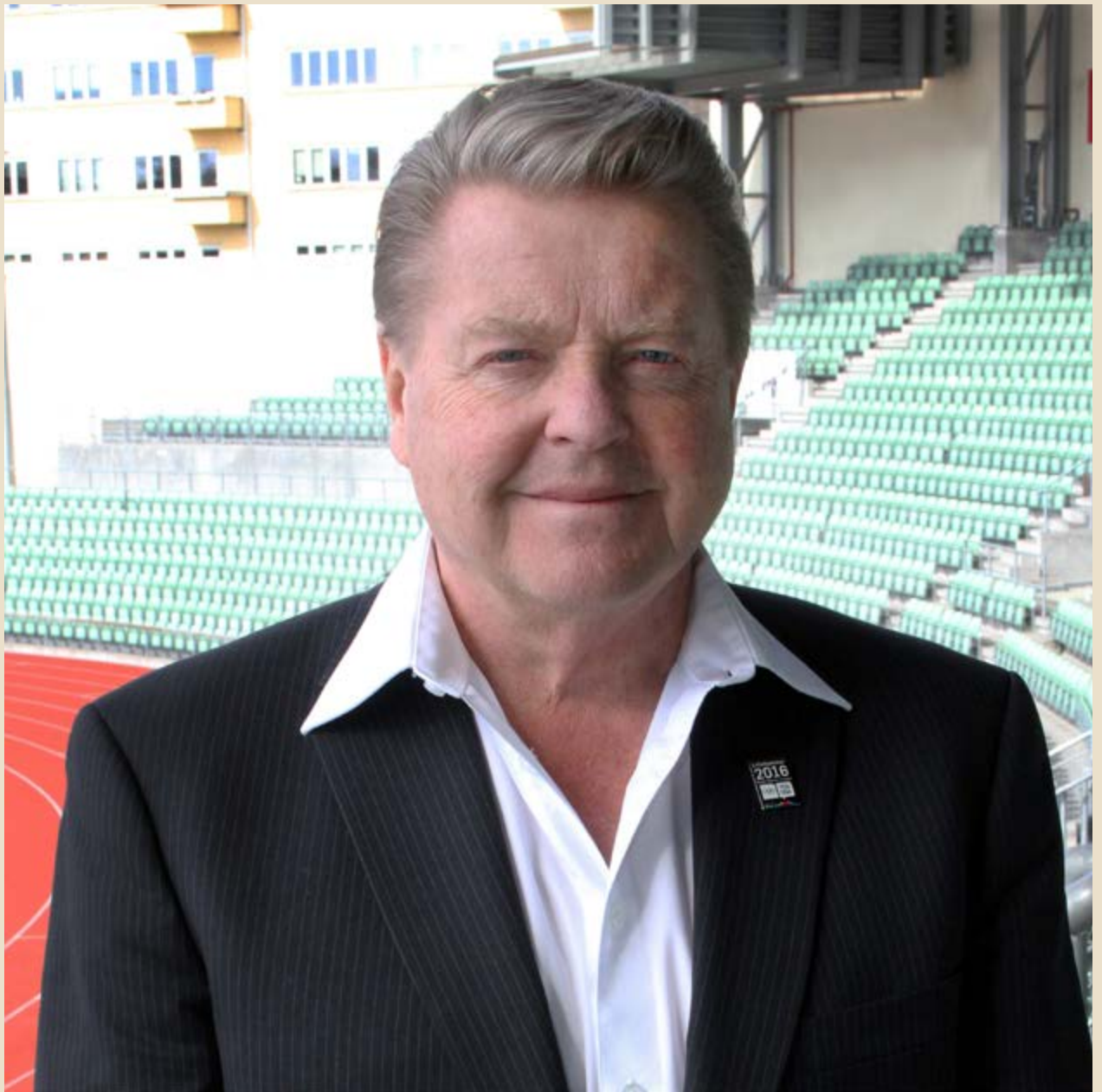
100 år

Idrettsmerket 100 år

Idrettsmerket i hundre år

Idrettsmerket ble innstiftet 29. mai 1915 av Norges Riksforbund for Idræt, som Norges idrettsforbund het den gang, og i år kan vi derfor feire 100-års jubileum. Det gjør vi blant annet med dette jubileumsskriftet.

Idrettsmerket har vært et meget konkret og synlig symbol på aktiv breddeidrett. Det er en tradisjon norsk idrett har god grunn til å være meget stolt av. Rundt 6000 vanlige mosjonister stiller hvert år opp til prøver for merket og klarer det. Det er en fin måte å finne ut av sin egen form, og det er en fin motivasjon for litt mer fysisk trening. Det er mulig å velge mellom mange ulike idrettsgrener. Merkekravene er tilpasset ulike aldersgrupper og er satt såpass høyt at de fleste må trene for å nå dem.

Noe av det unike med idrettsmerket er at det samler både unge og eldre. Det er over 60 personer rundt omkring i landet som har tatt merket i 60 år eller mer. For meg personlig er et av høydepunktene i et idrettsår å kunne møte og gratulere idrettskvinner og -menn som, etter mange års innsats, har tatt nok merker til å kvalifisere for Kruset eller enda høyere utmerkelser.

Jeg vil gjerne hilse til alle som har satset på bedre fysisk form og trener for å nå kravene til idrettsmerket i jubileumsåret. Jeg vil også gratulere alle de som har trent for merket og klart det gjennom hundre år.

Idrettsmerket er en institusjon i norsk idrett og et betydelig bidrag til bedre fysisk form for den enkelte og for hele samfunnet.

Vennlig hilsen

Børre Rognlien
Idrettspresident

Visste du at...

- ... i løpet av de første ti årene økte idrettsmerket interessen for daglig mosjonsidrett?
- ... i 2001 ble det for første gang i Norge registrert en idrettsmerketaker som oppnådde 60-årsmerket?
- ... Gunnar Eek førte statistikk i hele 39 år over Statuettklubben Nord-Trøndelags medlemmer som hadde tatt idrettsmerket?
- ... det ble utdelt 284 gull-, 313 sølv- og 7688 bronsemerker i løpet av de første ti årene?
- ... blant de obligatoriske kravene til idrettsmerket hadde svømmingen vært det største diskusjonsemnet før krigen? Alle merketakere måtte svømme 200 meter, men fjellbygdene og Nord-Norge protesterte, og det ble gjort unntak. Etter krigen var det bare kretsene i Finnmark som fikk lov å gi dispensasjon.

... Bjørn G. Sollie og de engasjerte gutta på Melløs stadion i Moss, i sin tid, ble headhuntet til å arrangere idrettsmerkeprøver rundt om på Østlandet?

Historisk tilbakeblikk

I 1911 tok Norges Turn- og Idrætsforbund opp tanken om å stifte et idrettsmerke, og forslaget ble lagt frem på forbundets representantforsamling samme år.

Norges Riksforbund for Idræt fant i 1911 ingen grunn til å innstifte et slikt merke, men da saken kom opp på nytt i 1912 ble det nedsatt en komité for å utarbeide et forslag om idrettsmerket. Komiteen leverte sitt forslag den 31. mai 1913, og Riksforbundet erklærte seg enige. Saken ble tatt opp på landsmøtet i 1914.

1915

På fellesstyremøtet i Norges Riksforbund for Idræt den 29. mai 1915 ble det vedtatt å innstifte idrettsmerket. Det ble gjort en utarbeidelse av reglementet og nedsatt et idrettsmerkeutvalg. Merket kunne tas fra 1915 i henholdsvis bronse, sølv og gull.

I idrettsmerkets første år ble det utdelt 21 gullmerker, 2 sølvmerker og 390 bronsemerker.

1916

I juli 1916 sendte Norges Riksforbund for Idræt ut den første brosjyren med fullstendig reglement. I forordet i reglementet skrev presidenten i Riksforbundet, J. Sverre følgende:

«Idrætsmerket er et anspøringsmiddel for ungdom og manddom til at drive sund og rationel træning av sitt legeme, til styrke for seg selv og til gagn for fædrelandet.»

1924

I 1924 ble det utdelt 63 gullmerker, 87 sølvmerker, 1330 bronsemerker.

1925

Møre Distriktslag for Idrett sendte i 1925 inn forslag om opprettelse av et idrettsmerke for kvinner. Forslaget ble ikke vedtatt av Idrettsmerkeutvalget.

1927

I 1927 fikk Norges Landsforbund for Idrett (tidligere Norges Riksforbund for Idræt) en forespørsel fra Kristiansand om sitt standpunkt til dameidrett, med spørsmålet og ideen «Hva med et idrettsmerke for kvinner». Dette forslaget ble ikke fremmet av Landsforbundet, men det ble bestemt at det skulle opprettes en kvinnekomité.

1929

Vestfold idrettskrets startet i 1929 med å lage en fellesliste for alle idrettsmerketakere i Vestfold.

1933

I 1933 ble det stadig flere kvinner som brant for tanken om å kunne ta idrettsmerket. Tre Oslo-klubber gikk sammen og dannet sitt eget Friidrettsforbund for Kvinner for å fremme denne tanken.

1915

1916

1924

1925

1927

1929

1933

1934

15. mai 1934 sendte Landsforbundets Kvinnekomité inn et lignende forslag som Friidrettsforbundet for Kvinner året før hadde fremmet. Kvinnekomitéen hadde i tillegg lagt ved forslag til egne øvelser, regler og krav for et idrettsmerke for kvinner.

Etter at utvalget, legekontrollen og særforbundene hadde behandlet forslaget, ble det den 29. juni 1934 oversendt til Idrettsstyret med anbefaling og anmodning om at prøvene for merket kunne avlegges fra og med 1. august samme år. Det ble også bestemt at et medlem fra Kvinnekomitéen ble valgt inn i Idrettsmerkeutvalget.

Ruth Mørkved og ei venninne var de to første kvinnelige merketakerne i Norge.

Idrettsmerkepioneren Ruth Schiefloe Mørkved

Ruth Schiefloe Mørkved (98) var den aller første kvinnen i landet som tok idrettsmerket. Det skjedde på Steinkjer i 1934, det første året kvinner fikk anledning til å avlegge merkeprøver og ta idrettsmerket.

Idrettsaktiviteten i Norge var nokså mannsdominert i begynnelsen av 1930-årene. Da idrettsmerket for kvinner ble innstiftet i 1934 var det Steinkjer Idretts- og Fotballklubb som var først ute med å arrangere idrettsmerkeprøver for kvinner.

Ruth Schiefloe Mørkved og venninnen, Anne Margrethe Paus, var blant dem som møtte opp på Sannan i Steinkjer for å ta idrettsmerket samme år.

– Vi ble hilst velkommen med glede av de mannlige idrettsutøverne, minnes Ruth. – Det var også tilfeldig at det akkurat ble jeg som fikk startkort nummer én. Vi trakk faktisk lodd om det, minnes hun.

Ruth vant loddtrekningen med venninnen og har siden stått som første kvinne som tok idrettsmerket i Norge.

Det var ikke tilfeldig at Ruth ble med på å ta idrettsmerket og fortsatte med det. Hun vokste opp i et hjem der idrett var en stor del av hverdagen og livsgleden. Idrettsmerket ble en måte å vise de idrettsaktive brødrene, Johan «Gette» og Odd Schiefloe, at hun også kunne hvis hun ville.

– Jeg kunne jo ikke være noe dårligere enn guttene, forteller Ruth.

Den spreke damen som fyller 99 år i juli, forteller om den største utfordringen med idrettsmerket gjennom årene.

– Kravene for å klare idrettsmerket var verken vanskelig nå eller da, men den største utfordring i starten av min idrettsmerkekarriere var at det ikke fantes basseng på den tiden, forteller hun.
– Første gangen det bar ut i sjøen ved Løsberga måtte jeg snu på grunn av høye bølger. Heldigvis gikk det den andre gangen, sier Ruth.

I 1966 fikk Ruth idrettsmerkestatuetten. Hun forteller at det var ordentlig stas å få den overrekt under Statuettutdelingen i Oslo Rådhus samme år.

Ruth Schiefloe Mørkved har ikke bare gjort seg kjent som Norges første kvinnelige idrettsmerke-innehaver. Hun var også med på å bryte mannsbastionen i skytterbevegelsen og var blant landets beste kvinnelige skyttere i mange år. Ruth var en allsidig idrettskvinne som i tillegg til skyting og til å ta idrettsmerket, beskjeftiget seg med turn, skihopp og fotball.

1936

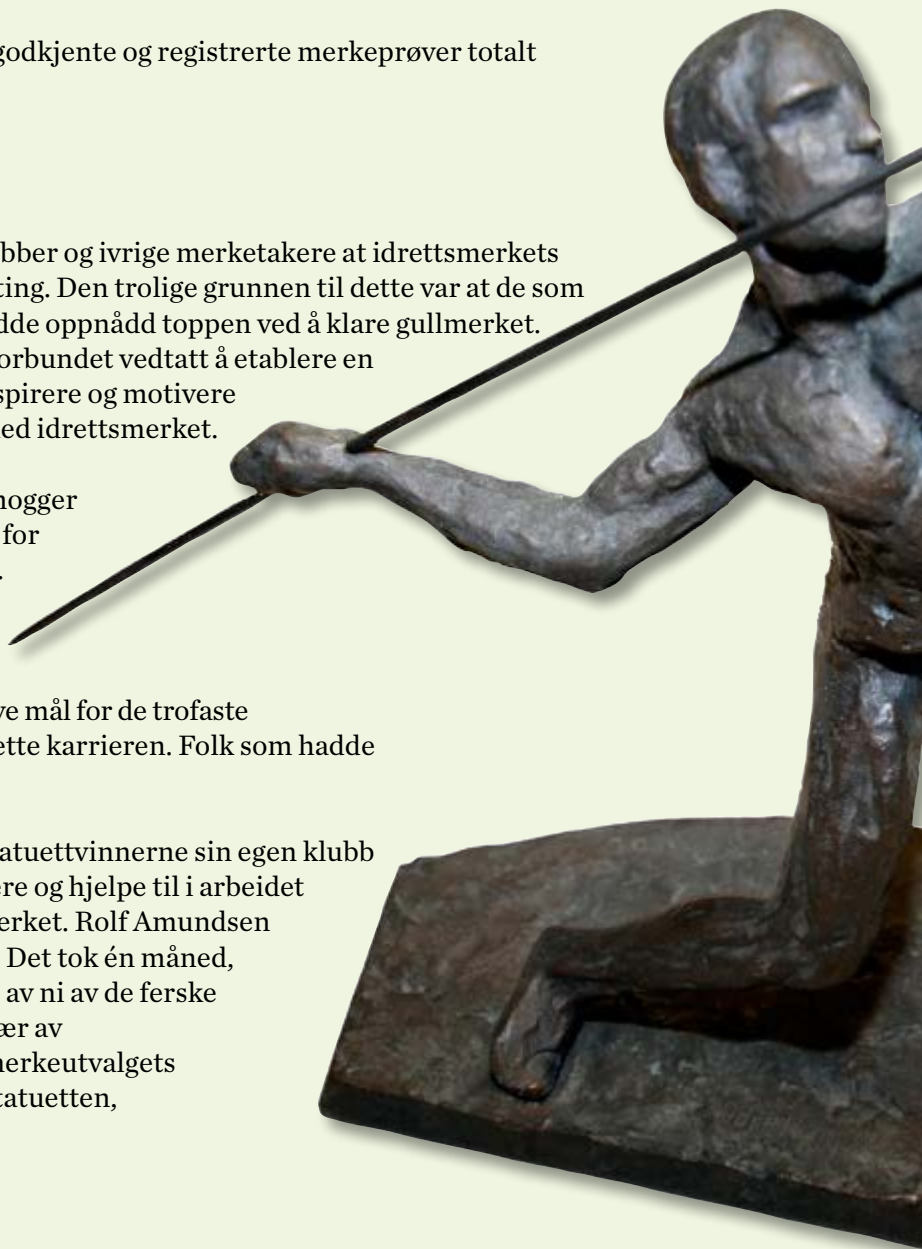
I 1936 var det omtrent 4500 godkjente og registrerte merkeprøver totalt for kvinner og menn.

1937

I 1937 merket flere idrettsklubber og ivrige merketakere at idrettsmerkets popularitet gikk mot en utflating. Den trolige grunnen til dette var at de som tok idrettsmerket følte de hadde oppnådd toppen ved å klare gullmerket. Allerede i 1933 hadde Landsforbundet vedtatt å etablere en idrettsmerkestatuett for å inspirere og motivere befolkningen til å fortsette med idrettsmerket.

Statuetten ble laget av billedhogger Gunnar Janson, og ble utdelt for første gang 2. november 1937. Det var 38 menn som hadde gjort seg fortjent til troféet. Utdelingen ga utvilsomt ny inspirasjon og nye mål for de trofaste idrettsmerketakere til å fortsette karrieren. Folk som hadde tatt pause ble aktive igjen.

Samme år dannet en del av statuettvinnerne sin egen klubb med det formål å propagandere og hjelpe til i arbeidet med utbredelsen av idrettsmerket. Rolf Amundsen tok initiativet og luftet ideen. Det tok én måned, så var Statuettklubben stiftet av ni av de ferske statuettvinnere, og ved nærvær av Landsforbundets og Idrettsmerkeutvalgets formenn, samt skaperen av statuetten, Gunnar Janson.

Den offisielle datoen for etableringen av Statuettklubben ble 1. desember 1937, og skjedde i Oslo i forbindelse med den første utdeling av idrettsmerkestatuetten.

Statuettklubben av 1937

Statuettklubben er en selvstendig organisasjon utenom Norges Landsforbund, men samarbeider med Landsforbundet når det gjelder administrasjon av innstiftede utmerkelser. Statuettklubben har sitt eget sekretariat, som ledes av et styre på tre medlemmer, samt to varamenn.

Statuettklubbens formål er å skape økt interesse for idrettsmerket. I første rekke er det statuettvinnerne klubben har som målgruppe. Ved å innstifte utmerkelser etter statuetten, har Statuettklubben vært med på å stimulere til fortsettelse av merketaking for statuettvinnerne.

1936
1937

«Hva Egebergs ærespris er for konkurranseidretten, er idrettsmerkestatuetten for folkeidretten»

- ble det sagt **før krigen**.

1938

Haakon Fred. Mathiessen var blant dem som i 1938 oppnådde sin Idrettsmerkestatuett og som med begeistring sluttet seg til klubben og dens formål. Han skulle vise seg å bli den drivende kraft for idrettsmerkesaken i over 40 år.

1939

Statuetten var Landsforbundets høyeste utmerkelse i idrettsmerkekarrieren. Statuettklubben – som privat støttespiller – mente imidlertid fritt å kunne bidra med ulike tiltak til videre fremgang for idrettsmerkesaken. Derfor utarbeidet veteranen og gullsmeden, Gunnar Fjeld, i 1939 et utkast til en «standardpokal» som den neste utmerkelse som ventet en etter å ha oppnådd statuetten.

1940

Høsten 1940 ble det nye troféet lansert som «Statuettklubbens Krus», men ingen utdeling fant foreløpig sted – nå var det stopp i fem år. Krigen var kommet til Norge, og situasjonen krevde fullt brudd med okkupantene og deres medløpere. «Idrettsfronten» ble etablert, og i november 1940 gikk folket til en idrettsstreik som varte frem til mai 1945.

Under krigen foregikk det mye i det skjulte, med «illegale» stevner og konkurranser, der flere klarte å avlegge merkeprøvene på bortgjemte steder og fikk godkjent dette av tilstedeværende kontrollører.

«Tiden hadde nå kommet og aktualisert Centralforeningens 80 år gamle idé:

Å la idretten utvikle helse og styrke hos ungdommen – til gagn for landet!

Mang en idrettsmerketager var rede til kamp, og styrket seg videre for den.»

– Står det skrevet i jubileumsheftet til Statuettklubben i Hordaland.

1945

I 1945 begynte en ny æra for landet – friheten, freden og viljen til å bygge opp igjen det som var gått tapt under okkupasjonen, satte en begeistringsbølge på de fleste samfunnsfelter – ikke minst innen idretten, og organisasjonene gikk foran. For idrettsmerkets del betød dette en økning. Nå var det ca. 10 000 årlige registrerte merkeprøver som ble avlagt av menn i løpet av de første etterkrigsårene, mens kvinnene lå noe over 1000 prøver årlig.

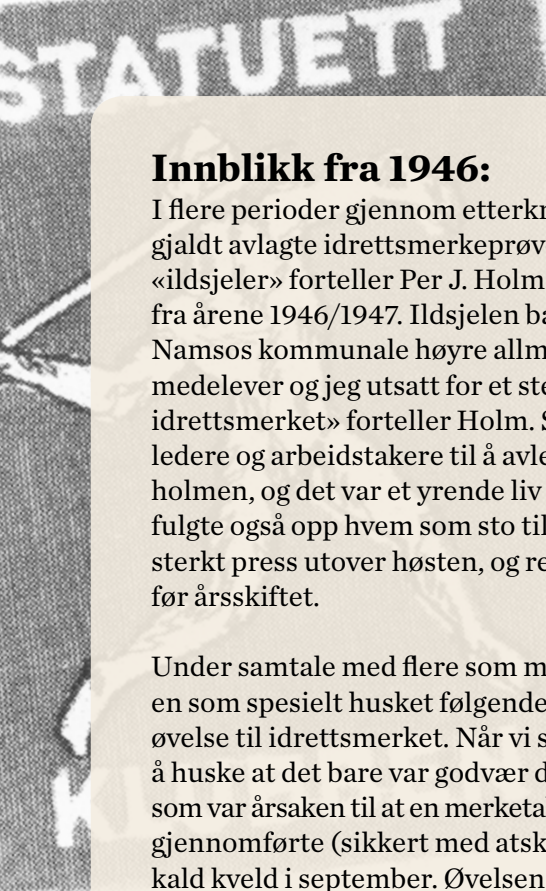
**Visste du at... idrettsmerketaking
foregikk enten illegalt i Norge eller
utenfor Norges landegrenser under
krigen på grunn av en idrettsboikott?**

1938

1939

1940

1945

Innblikk fra 1946:

I flere perioder gjennom etterkrigstiden lå Namsos helt i toppen i landsmålestokk når det gjaldt avlagte idrettsmerkeprøver. Dette skyldes en iherdig innsats og engasjement fra «ildsjeler» forteller Per J. Holm. Han husker sine første minner fra idrettsmerkeprøvene fra årene 1946/1947. Ildsjelen bak den gangen var Gunnar Skaanes. Han var lektor ved Namsos kommunale høyre allmennskole (realskole). «Som elev på den tida, ble mine medelever og jeg utsatt for et sterkt påtrykk for å møte opp på idrettsbanen for å ta idrettsmerket» forteller Holm. Skaanes gikk også aktivt ut i bedriftene i Namsos for å få ledere og arbeidstakere til å avlegge prøvene. Prøvene ble holdt på stadion på Tiendeholmen, og det var et yrende liv og et trivelig miljø der oppe når prøvene pågikk. Skaanes fulgte også opp hvem som sto til «rest» med en eller to øvelser. Disse ble satt under nok så sterkt press utover høsten, og resultatet ble at de aller fleste ble ferdig med alle øvelsene før årsskiftet.

Under samtale med flere som med glede husker denne perioden like etter krigen, var det en som spesielt husket følgende svømmeepisode. Svømming var den gangen obligatorisk øvelse til idrettsmerket. Når vi som er litt opp i årene minnes somrene før i tida, mener vi å huske at det bare var godvær den gangen. Så det var sikkert ikke mangel på sol og varme som var årsaken til at en merketaker ikke hadde gjort unna svømmingen i rett tid. Etternøler'n gjennomførte (sikkert med atskillig påtrykk fra Skaanes) 200 meter svømming en mørk og kald kveld i september. Øvelsen foregikk der som sagbruket til Norske skog ligger nå. Det ble også fortalt at Skaanes gikk i fjæra og lyste med lommelykt for at det hele skulle gå rett og riktig for seg. En får bare håpe at svømmeren fikk sitt velfortjente merke.

Hvilken mektig idé ligger ikke til grunn for idrettsmerket?

Den inkarnerer alt i fysisk fostring, trening og kroppsrøkt – den er idrettens virkelige idé, hygienisk og samfunnsmessig sett. Idrettsmerkets idé er kort og godt å gjøre idretten allmenn og populær på en slik måte at så å si alle blir aktive idrettsutøvere, slik het det i Idrettsmerkets handbok i 1947.

1946

Statuettklubben tok fatt på sin første etterkrigsoppgave og foretok utdelingen av «Statuettklubbens Krus» i 1946 til dem som under okkupasjonen hadde «illegalt» avlagt prøvene så langt.

I løpet av krigsårene hadde det skjedd store endringer når det gjaldt synet på kvinners deltagelse i idretten. Dette medførte at Norges Idrettsforbunds Kvinneutvalg vedtok på Landsstyremøtet den 22. august 1946 å opprette en idrettsmerkestatuett for kvinner. Samme år ble statuetten for kvinner utdelt for første gang. De første statuettvinnere fikk da øyeblikkelig medlemskap i Statuettklubben. Statuetten kunne tas av kvinner som hadde avlagt prøvene for gullmerket og ytterligere avla prøvene tre ganger etter fylte 28 år.

1947

«Etter den stadig bredere plass som idrettsmerket inntar innen idretten i vårt land, har Idrettsmerkeutvalget funnet det formålstjenlig å utgi denne håndbok hvor en vil finne alle nødvendige opplysninger om merket, dets utvikling, organisasjon, hva prøvene går ut på, utdrag av de gjeldende konkurransebestemmelser innen de forskjellige grener, og en sakkyndig gjennomgåelse av hvorledes prøvene ligger an, samt gode råd med hensyn til treningen. Med det omfang boken har fått vil den være like uunnværlig for så vel merkeaspirantene som for kontrollører og tillitsmenn, og for øvrig alle som i sitt arbeid innen idretten kommer i befatning med denne betydningsfulle sak for all idrett i Norge.»

Oslo, oktober 1947
NORGES IDRETTSFORBUND
Idrettsmerkeutvalget

Haakon Fred. Mathiessen
Formann

1946
1947

1948

Kruset for kvinner ble for første gang utdelt i 1948.

Visste du at... i 1952 var det uttrykt ønsker om å kunne opprette lokale Statuettklubber rundt om i landet, og på midten av 1950-tallet ble det stiftet slike klubber i Bergen, Vestfold, Kristiansand og Rogaland. Senere kom det klubber i nesten alle landets fylker, på ett tidspunkt var det hele 15 klubber som opererte selvstendig og med samme formål som «Statuettklubben av 1937».

1953

Ved statuettutdelingen var det vanlig å synge

1954

Etter forslag fra Haakon Fred. Mathiessen, formann i Norges idrettsforbunds idrettsmerkeutvalg i Oslo, ble Statuettklubben i Bergen stiftet 24. november 1954. Rolf Langlo, Aagot Høisæter og Alf Bø tok initiativet, og de fikk med seg ildsjeler som forstod verdien av å holde seg i form.

I 1954 rundet idrettsmerket sitt første lille jubileum med 1000 utdelte statuetter.

1955

Merkbar økning av avlagte prøver for kvinner.

1958

I 1958 startet de første «blåturene» i Bergen Statuettklubb (som det het den gang da). Turene ble et årlig samlende sosialt innslag på vårparten hvert år. En rekke glimrende referater forteller om vellykkede fester med stor fantasi, taler, sang og dans ute i det blå.

1960

Miniatyrstatuetten kom i 1960.

1948

1953

1954

1955

1958

1960

1961

19. april 1961 ble Statuettklubben i Trøndelag stiftet, etter initiativ av Norges idrettsforbunds idrettsmerkeutvalg og i samarbeid med Trondheim og omegn Idrettskrets Idrettsmerkeutvalg. NIFs idrettsmerkeutvalg møtte med formannen, Haakon Fred. Mathiessen, samt 39 statuettvinnere og Fredrik Hellen og Alfild Sand fra Trondheim og Omegn Idrettskrets Idrettsmerkeutvalg.

1965

I 1965 ble det godkjent over 30 000 mannlige prøver, og rundt 5000 kvinnelige. Mer enn halvparten av mennenes merkeprøver ble avlagt i det militære. Skoleverket og forsvaret har hatt stor betydning for utbredelsen av idrettsmerket.

1967

I 1967 hadde forsvaret over 18 000 prøver, et resultat som den gang utgjorde langt over halvparten av det totale prøvetall.

1968

Aust-Agder Statuettklubb ble stiftet 27. november 1968, i styret satt formann Magnus Berg, nestformann Signe Risdal og sekretær Ester Amundsen.

Magnus Berg (f. 24/4-1906) fra Nedenes IL, i Aust-Agder tok

Idrettsmerket i bronse allerede i 1925, i 1938 fikk han statuetten.

I 1970 mottok han Statuettklubbens hederspris.

men i Hinneløpet fikk han
fortid ikke bare på grunn av
barthet i sporet, men like
fremt han gikk gjennom de
sere disiplinær, skyting og av-
bedømmelse, uter

1969

I alt 15 av Forsvarets avdelinger kunne i 1969 skilte med betegnelsen «hver mann sitt idrettsmerke», det vil si de kunne notere 100 prosent på idrettsmerkestatistikken. Vinnere av idrettsmerkekonkurransen i Forsvaret 1969 ble henholdsvis KP A/IØ III på Steinkjersannan.

skolene like mange poeng. Karene fra Krigsskolen lot seg ikke true i denne siste og avgjørende konkurransen. Etter en overbevisende svømmersvømmelse, tok de en klar seier, og kupp seg poenget foran Spøkringskolen i sammendraget, mens Luftkrigsskolen, som vant fjordets mesterskap, måtte ned på sjuetippen i år og overlate Forsvarets Idrettsråd's vandreskole til Krigsskolen.

Konkurransen åpnet med mi- Krigsskolen kom her på sønnen i denne siste og avgjørende konkurransen. Etter en overbevisende svømmersvømmelse, tok de en klar seier, og kupp seg poenget foran Spøkringskolen i sammendraget, mens Luftkrigsskolen, som vant fjordets mesterskap, måtte ned på sjuetippen i år og overlate Forsvarets Idrettsråd's vandreskole til Krigsskolen.

ikke lenge i påskytingen da- en etter besøkte Spøkringskolen de tre første plassene med femti- Anne Hang øverst på listen.

Mange med 100 prosent på idrettsmerkestatistikken

ALT 15 av Forsvarets avdelinger kunne i fjor skilte med betegnelsen «hver mann sitt idrettsmerke», dvs. de kunne notere 100 prosent på idrettsmerkestatistikken. Vinnere av idrettsmerkekonkurransen i Forsvaret 1969 ble henholdsvis KP A/IØ III på Steinkjersannan, representert ved kontingent 4/68 (klasse I for avdelinger med mellom 125 og 250 mann), MP-kp's tredje kontingent 1969 i Vatneleiren (klasse II for avdelinger med mellom 30 og 124 mann), Krigsskolen i Oslo (klasse III for krigs- og befalskoler), Banak flystasjon (klasse IV for staber etc. med over 25 befal) og BSHTI i Vatneleiren (klasse V for staber etc. med mellom 10 og 24 befal).

Listen over de beste i idrettsmerkekonkurransen: 1969 i Forsvaret, ser slik ut (i klasser hvor det

er flere avdelinger med samme prosent som vinnerresultatet, er rekkefølgen avgjort etter antall avlagte idrettsmerkeprøver):

Klasse I.
Avdelinger med 125-250 K/M:
1) Kp A/IØ III/Kont 4/68, Steinkjer 97,79 %, 2) Kp A/IØ III/Kont 3/68, Steinkjer 93,33, 3) Btt 10/ FAØ I/Predikstad 83,65.

Klasse II.
Avdelinger med 30-124 K/M:
1) MP-kp 3/69/ITTKO, Vatneleiren 100,00 %, 2) MP-kp 4/69/ITTKO, Vatneleiren 100,00, 3) Btkp/Sola flystasjon 100,00, 4) MP-kp 2/69/ITTKO, Vatneleiren 100,00, 5) Våpkn/Sola flystasjon 100,00.

Klasse III. Krigs- og befalskoler:
1) Krigsskolen, Oslo 100,00 %, 2) BSIS II/69/70, Heistadmoen 100,00, 3) HYSVT, Våpenlinjene, Oslo 100,00, 4) BSIS I/69/70, Heistadmoen 100,00, 5) Luftforsvarets flygeskole II/69 Værnes 100,00, 6) Luftforsvarets flygeskole IV/69, Værnes 100,00.

Klasse IV. Staber/avdelinger/garnisoner/fartøyer/skvadroner/stasjoner/tilsvarende med over 25 befal:
1) Banak flystasjon 100,00 %, 2) Luftforsvarets st., avd. Os 73,33.

Klasse V. Staber/avdelinger/garnisoner/fartøyer/skvadroner/stasjoner/tilsvarende fra 10-24 befal:
1) BSHTI, Vatneleiren 100,00, 2) LVA-Bn m/Flypolitiet/Sola flyst., 100,00, 3) VAF skv/Sola flyst. 100,00.

1970

I 1970 ble det avlagt 43 502 registrerte idrettsmerkeprøver.

1971

Sola flystasjon satte norsk rekord i idrettsmerkestatuettens historie. Hele 23 statuettvinnere kunne flystasjonens idrettslag skilte med da den årlige utdelingen fant sted i Oslo. Sandefjord FIF og Kongsvinger IL kom på de neste plassene med 18 hver.

1961

1965

1967

1968

1969

1970

1971

1972

I 1972 fikk Statuettklubben i Bergen en kvinnelig formann. Lillian Eikner ble den første kvinne til dette vervet innen landets Statuettklubber.

1973

Totalt ble det avlagt 44 078 registrerte idrettsmerkeprøver i 1973. Dette er en fremgang på 1242 prøver fra 1972 og 576 mer enn tidligere rekord fra 1970.

1974

Den 7. og 8. juni 1974 ble den 28. statuettutdelingen for kvinner og den 33. utdelingen for menn arrangert. Hele 1319 statuetter ble på denne utdelingen fordelt på 628 kvinner og 691 menn i Oslo Rådhus. Dette var en ny rekord med 379 statuetter mer enn ved noen tidligere utdeling. I 1974 er det utdelt hele 10 834 statuetter i Norge.

Ved statuettutdelingen i 1974 ble statuett nummer 10.000 utdelt. Det ble foretatt loddtrekning blant statuettvinnerne dette året, og vinneren ble Lillian Wirkola Heitmann fra Elvebakken Helsesportlag i Alta. Hun er også kjent som søsteren til Bjørn Wirkola. Norges idrettsforbund vedtok å markere begivenheten med å gi vedkommende fri reise og fritt opphold til utdelingen i Oslo.

Larvik og Omegn Mosjonsparti hadde flest statuettvinnere med 31 stykk i 1974. Nærmest kommer Borge Trimlag med 22 og Hamar IL med 20.

Wirkolas søster ble nr. 10 000

Lillian Heitmann fra Elvebakken Helsesportlag i Alta ble trukket ut som representant for den enorme oppslutningen innsatsen for Idrettsmerkestatuetten etter hvert har fått. Ole Jacob Bangstad, formannen i Norges Idrettsforbund, dilette ut 1319 statuetter i Oslo Radhus igår. Tilsammen har nå 10 834 fått statuetten. Lillian Heitmann ble trukket ut som nummer 10 000 og får på bildet sin påskjønnelse av Idrettsforbundets øverste leder.

Selv om det er utøvet store idrettsbragder av andre i familien, vil sikkert fru Heitmanns tur til Oslo som Idrettsforbundets påkostet for anledningen bli husket. Jubilanten er nemlig søster av

Bjørn Wirkola, men klarte med idrettsmerkestatuetten en bragd som hennes bror foreløpig har til gode.

Den økede oppslutningen om Idrettsmerkestatuetten er bare en av mange paralleller til den massive økningen i medlemstallet i Norges Idrettsforbund det siste året. Både Oslos ordfører Brynjulf Bull og Idrettsforbundets formann Ole Jacob Bangstad holdt tradisjonen tro sine taler under overrekkelsen i Rådhuset. Det ble av formannen i Idrettsmerkeutvalget ikke lagt skjul på den pris man setter på all den festivitets Oslo kommune setter på begivenheten, men det kom også frem en berettiget frykt for at man er i ferd med å sprengte sine egne rammer med den enorme oppslutningen de to siste årene. I 1954 rundet man det første lille jubileum med 1000 statuetter. Igår delte man altså ut den 10 000. Flest statuetter tilfalt denne gang Larvik og Omegn Mosjonsparti (31) med Borge Trimlag (22) og Hamar IL (20).

(Foto: Terje H. T. Andersen).

Bedriftsidretten i Namsen FIF var nokså mannsdominert de første årene, og for å få med kvinnene, bestemte de å sette opp en såkalt «Ekteparpokal» i 1974. «Ekteparpokalen» skulle gis til de ektepar som greide kravet for idrettsmerket. Samme året som pokalen ble til, var det 10 par som klarte kravet for idrettsmerket, og vinnerne ble Norunn og Per Erik Evensen. Første året bedriftsidretten var ansvarlig for idrettsmerket, var det 130 som klarte kravene, derav 16 ektepar.

Totalt dette året ble det avlagt 43 627 registrerte idrettsmerkeprøver. Statistikken over innrapporterte idrettsmerkeprøver er utarbeidet etter rapporter fra idrettskretsene, Statens Velferdskontor for Handelsflåten og Forsvaret.

1972

1973

1974

A photograph of a man in a blue t-shirt and black shorts performing a high jump over a bar in a gymnasium. He is captured mid-air, with his right leg bent and his left leg extended forward. The background shows a basketball hoop and a banner for 'Surnadal Sparebank'.

Johannes J. Vaag (77) var knappe 18 år gammel i 1955 da han første gang tok idrettsmerket. Siden har han gjennomført og klart kravene til idrettsmerket hvert eneste år. Surnadalingen innrømmer likevel at det har vært på hengende håret et par ganger.

Idrettsmerket som motivator

– Under min første merketaking på Aure i Nordmøre klarte jeg så vidt kravet i kulestøt. Hvis jeg husker riktig var kravet den gang på 8,35 meter. Det var flere store idrettsutøvere, blant annet Audun Boysen som også hadde problemer med å gjennomføre dette, minnes Johannes. Vaag ble historisk som den første i Surnadal IL som klarte idrettsmerket 50 år på rad, og nå den eneste som har oppnådd 60-årsmerket.

77-åringen mener det er viktig å holde seg i form. Selv om han i alle år har vært aktiv innenfor idretten, forteller han at spesielt i starten krevde en del av øvelsene mye øving, trening og spissing av formen, samt at en måtte jobbe målbevisst og tenke kreativt og nytt, hvis kravene til idrettsmerket var for utfordrende.

– På vårparten i 1974 ble jeg påkjørt av en bil utenfor veibanen og brakk begge lårbeina i høyre fot. Det tok derfor lang tid før jeg var i stand til å ta idrettsmerket, men jeg kunne ikke plutselig bryte rekka med idrettsmerket.

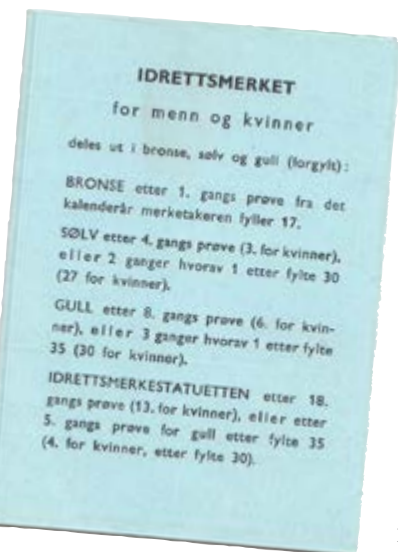
Jeg bet tennene sammen og bestemte meg for å ta merkeprøven nærmere juletider samme år. Jeg prøvde meg på svømming til hurtighetsprøva, men det klarte jeg ikke. Det resulterte i at jeg måtte være kreativ og ta hurtighetsprøven med piggsko på en hålkete vei, forteller Johannes om sin mest utfordrende og hardeste opplevelse med idrettsmerket.

Sprekingen fra Nordmøre trodde han hadde oppnådd det som var av merker og utmerkelser i forbindelse med idrettsmerket, og responderte derfor gledelig da han fikk høre at Johan Olaf Strand nylig ble Norges første til å ta 70-årsmerket.

– Dette er en rekord som er imponerende og veldig inspirerende. Nå ønsker jeg i hvert fall å fortsette med merketakingen. Å ta idrettsmerket er perfekt å bruke som motivasjon til å holde seg i form, sier Vaag, som har som mål å tangere Strands rekord.

Her leder Johannes 10.000 m i KM i 1960 på grusbanen i Kristiansund. Gudmund Drøpping fra Todalen måtte gi tapt etter et spennende spurtoppgjør.

1975

I 1975 ble statuettutdelingen desentralisert til de enkelte fylkene.

1976

I Namsen FIF var kvinnene gode ambassadører for idrettsmerket, fordi de klarte å mobilisere og få med seg venninner til å ta merket. Det var hele syforeninger og andre vennegrupper som deltok. For første gang i historien, var det flest kvinner som avla prøvene for idrettsmerket i Nord-Trøndelag.

1977 er toppåret for idrettsmerket gjennom historien, med 49 663 registrerte idrettsmerketakere.

1981

Idrettsmerket fikk i 1981 regler for funksjonshemmede, slik at alle kunne få oppleve gleden ved å klare kravene til idrettsmerket.

Norges eldste merketaker skapte det store idrettsmerkemiljøet på Costa Blanca

Da Harald Meinhardt flyttet fra Trondheim til den spanske solkysten i 1975, tok han med seg sin store lidenskap for idrettsmerket i bagasjen.

Trønderen, som nylig fylte 99 år, er per dags dato Norges eldste idrettsmerketaker. Meinhardts fartstid som ildsjel for idrettsmerkesaken startet allerede

sommeren 1935, da var han 19 år gammel. Han husker det like godt som det var i går.

– Som befarselev i Forsyningskorpset på Gardermoen var idrettsmerket en del av de fysiske testene vi måtte gjennom, minnes han.

Siden har han vært tro mot merketakingen, med unntak for under krigen. Da hadde han ikke noe valg.

– Jeg var ansatt i etterretningsstaben i Stockholm og var derfor avskåret fra å ta idrettsmerket. Parolen under krigen var at alle «rettroende» kvinner og menn skulle holde seg unna alle arrangementer og konkurranser, også idrettsmerketaking, som Quisling-regjeringen arrangerte, forteller den spreke 99-åringen.

På grunn av Harald Meinhardt måtte Idrettsforbundet forlenge ordningen til idrettsmerket fra 75-åringer til 90+. Man har rett og slett ikke regnet med at noen kunne være så spreke som Harald Meinhardt. Han er allerede historisk, men ligger ikke på latsiden av den grunn.

– Noen ting blir jeg aldri lei av, som for eksempel å ta idrettsmerket år etter år. Selv om det er utfordrende etter en lang tid med sykdom, så skal jeg i løpet av 2015 utfordre meg selv til å ta idrettsmerket, smiler 99-åringen som kan skilte med hele 62 merker.

I 1981 var Meinhardt på en 10 dagers idretts-samling på Dombåstun og kom i snakk med Hans Mellandsø, lederen for Sør-Trøndelags idrettskrets. Mellandsø tipset Meinhardt og resten av nordmennene i Benidorm at de burde starte et idrettslag der nede med idrettsmerkeprøver. Han foreslo samtidig at man skulle søke om medlemskap i Norges idrettsforbund (NIF). Dette forslaget ble tatt godt i mot i det norske miljøet på den spanske solkysten, og

1975
1976
1977
1981

engasjementet for å kunne ta idrettsmerket var stort. Den engasjerte trønderen har i alle år vært opptatt av å holde seg i form gjennom idrett og fysisk aktivitet, og forteller at hemmeligheten bak hans spreke sinn er daglig mosjon. Da han flyttet til Costa Blanca i Spania i 1975, mente han at omgivelsene lå til rette for aktivitetsglede og ønsket å skape et miljø for idrettsmerket. Meinhardt og et par andre nordmenn etablerte idrettslaget Costatrimmen i 1981.

– Før jeg selv ble gammel, mener jeg å huske at det svært ofte ble fremhevet hvor viktig det var at spesielt eldre mennesker kom seg opp av sofakroken og ble aktive med alt som hadde med kroppsbevegelser å gjøre, forteller han.

- Idrettsforbundet var først skeptiske til forslaget, og begrunnet det med at idrettslaget hadde for lang geografisk avstand fra Norge. Men etter at vi

sendte rapporter om vårt høye medlemsantall og viste at vi «gamlingene» på Costa Blanca hadde stor iver og innsats for idrettsmerkesaken, innvilget NIF søknaden vår. Costatrimmen ble til og med det første laget i NIFs historie med adresse utenfor Norge, forteller han stolt.

Under det første møtet i Costaklubben i 1981 tegnet hele 41 seg som medlemmer. Det ble vedtatt at «lagets aktiviteter skal være alt som kan styrke kameratskap, helse og humør gjennom trim og kroppsøving». De første årene var den vesentlige aktiviteten i Costatrimmen konsentrert om å avlegge prøver til idrettsmerket og gymnastikk.

Costatrimmen arrangerte allerede idrettsmerkeprøver samme år, på et dugnadsbehandlet jorde ved El Romeral.

Resultat
20
5700
179 g
Sh - 16.17
km ergo
ytel
A poengsum.....
Alli ganger.....

– Det var ingen vanlige idrettsplasser å oppdrive den gangen, forteller Meinhardt.

Året etter, i 1982, ble det avlagt hele 140 merkeprøver i Costatrimmen. Den eldste var 78 år, den yngste var 20 år.

Utover i 1980-årene var Costatrimmen nr. 4., 5., 6., og 8. på landsbasis i Idrettsforbundets merkekonkurranse, og hele tiden som en suveren ener innen Sør-Trøndelag idrettskrets (som de tilhører). I 1983 var det utdeling av Sør-Trøndelag idrettskrets stoppeklokke til kretsens mest aktive idrettslag. Av hele 340 lag ble denne tildelt Costatrimmen.

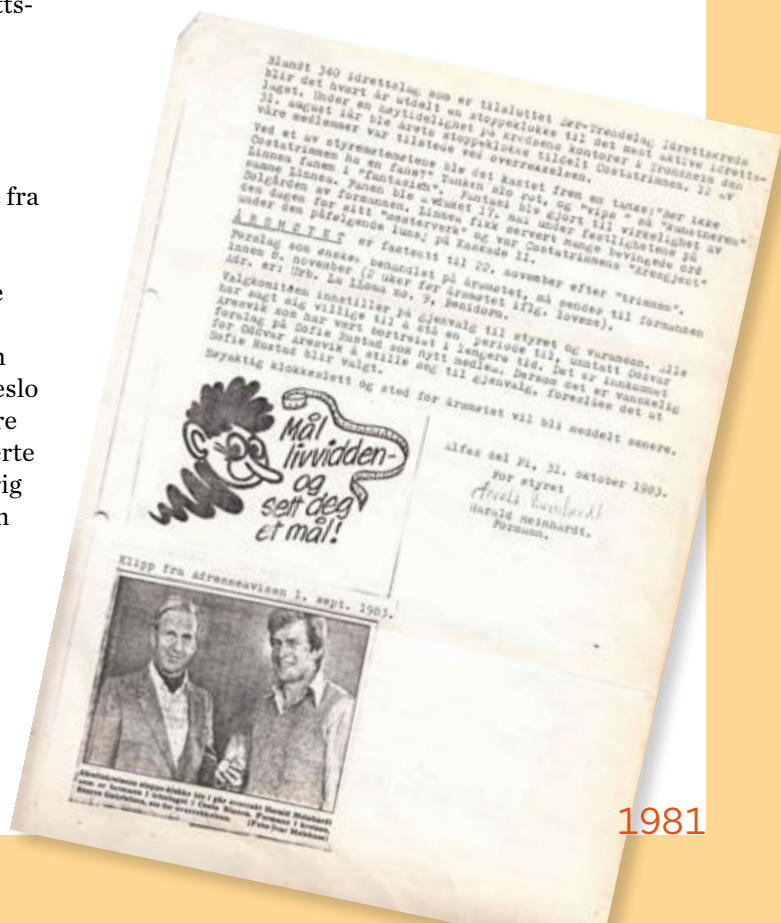
Gjennom Meinhardts livslange forhold med idrettsmerket, vil han trekke frem en episode fra 1982 som var ekstra minneverdig.

– Det var en engelsk dame på 31 år som hadde problemer med å komme over listen i høydehopp. Jeg så shortsen hennes kom borti listen hver gang og dette førte til at hun rev. Jeg foreslo at hun skulle ta av seg shortsen og hoppe i bare underbuksen. Det gikk smertefritt, og resulterte i at hun fikk sitt idrettsmerke. Det kan for øvrig bemerkes at hun var den første utlending som tok merket i Spania, forteller Meinhardt.

I Costatrimmen har de vært kreative når kravene til idrettsmerket viste seg å være utfordrende.

– En annen artig episode med merketakingen var da flere av oss ivrige idrettsmerketakere fant ut at hvis man setter opp et høydestativ på bassengkanten og stuper over, klarer man faktisk å øke høyden på hoppet med hele 20-30 centimeter, sier han.

I 2014 var det fortsatt hele 60 av medlemmene i Costatrimmen som tok idrettsmerket, så interessen for å måle krefter mot seg selv er fortsatt stor.

1982

I 1982 var det 47 820 registrerte idrettsmerkeprøver i Norge. Oslo idrettskrets var den kretsen med flest avlagte prøver med 5493.

Haakon Fred. Mathiessen

Haakon var den drivende kraft for idrettsmerket i 40 år. Han fikk Kongens fortjenestemedalje, NIFs fortjenestemedalje og æresmedlem i Statuettklubben av 1937.

1984

Haakon Fred. Mathiessen trakk seg tilbake i 1984 etter over 40 år som pådriver for idrettsmerket. Med hans iherdige engasjement fikk han hederstittelen «Idrettsmerke-generalen». Ingen har hatt lignende engasjert, lang og aktiv innsats for idrettsmerkesaken i vårt land enn «Mattis» står det skrevet i Statuettklubben i Hordalands jubileumshefte fra 2004. Etter å ha vært formann i Statuettklubben fra 1946-1962, forlenget han sitt engasjement ved å følge opp samarbeidet mellom de ulike statuettklubbene i landet, korresponderte med klubbene og merketagere, reiste land og strand rundt på besøk, deltok i utdelinger av utmerkelsene. Han ble i sin tid påskjønnnet med Kongens Fortjenestemedalje, NIFs fortjenestemedalje, samt æresmedlemskap i «Statuettklubben av 1937».

1985

På midten av 80-tallet var det flest kvinner som tok idrettsmerket i Namsos, og ifølge Øistein Hanssen har idrettsmerket vært den eneste kvinne-dominerte bedriftsidrettsaktiviteten i Nord-Trøndelag.

1986

Det ble registrert 40 377 personer som tok idrettsmerket i 1986. På landsbasis var det Oslo idrettskrets som hadde flest avlagte idrettsmerkeprøver med 4 249 registrerte. Rogaland, Møre og Romsdal, Vestfold og Hedmark fulgte etter.

Utdelingen av idrettsmerkestatuetter ble i 1986 foretatt av de fleste idrettskretsene i Norge. Utdelingen er den 41. i rekken for kvinner og den 46. i rekken for menn.

I 1986 er det 1 130 som har oppnådd idrettsmerkestatuetten. Disse er fordelt på 454 kvinner og 649 menn. Med utdelingene fra 1986 er det til sammen 34 883 som har oppnådd statuetten siden den første ble delt ut i 1937.

1987

På 70- og 80-tallet var det en landsomfattende konkurranse mellom videregående skolene i Aust-Agder om å være best når idrettsmerkeprøvene skulle tas. På Hornes Gymnas ble det lagt ned et godt og målrettet arbeid under ledelse av kroppsøvlingslærerne Ragnhild Robstad og Odd Harald Robstad. Dette arbeidet bar så gode frukter at skolen flere år var på «topp 3 beste» i landet. I 1987 var Otra IL beste idrettsmerkeklubben i Agder.

1989

I 1989 ble det avlagt 33 920 avlagte idrettsmerkeprøver på landsbasis. Rogaland idrettskrets hadde flest avlagte prøver med antallet 3078.

Statuettklubben,
c/o Haakon Fred. Mathiessen,
Gabelsgt. 39, Oslo SV.

Johan O. Strand.
FAL / Brig. N.
Safarmer. Bardu

Vi har mottatt Deres innmeldelse i vår klubb sammen med kontingenten kr. 15,- en gang for alle, og sender Dem vedlagt vårt klubbmerke.

Med hilsen
STATUETTKLUBBEN

Haakon Fred. Mathiessen.

1982

1984

1985

1986

1987

1989

1990

Statuettklubben etablerte på egenhånd det siste trofeet, gullstjernen til å feste på Hedersprisen for hvert 15. poeng, man videre oppnådde ved stadig nye merkeprøver.

I 1990 fylte idrettsmerket 75 år, og i den forbindelse ble det laget et tiltakshefte «Nå tar vi idrettsmerket» med budskapet om å få folk i form til OL. Dette heftet ble laget med hensikt om å inspirere og dele ulike kreative ideer til å arrangere idrettsmerkeprøver. «Kleppestø-modellen» var blant annet et av forslagene. Den gikk ut på at merketakerne ble samlet i kommunenes svømmehaller, en lørdag i året, til frokost. I løpet av dagen tok man idrettsmerkeprøver før det hele ble avsluttet med sosialt samvær på kvelden.

Videre står det at **«Gode tradisjoner er verdt å ta vare på. Derfor blir idrettsmerket et viktig redskap i arbeidet med å få folk i form til OL 94.»**

I 1990 ble det registrert 32 886 avlagte idrettsmerkeprøver, hvor Hordaland idrettskrets hadde flest med 3078.

1993

I 1993 ble det avlagt 28 160 idrettsmerkeprøver på landsbasis. Hvor Rogaland idrettskrets er den kretsen som hadde størst økning av avlagte prøver med antallet 3230, en økning med 1279 fra året før.

1994

Etter at avtalen mellom «Statuettklubben av 1937» og Norges idrettsforbund opphørte 1. mai 1994, ble statuettklubbens fond opprettet. Dette var midler, som Statuettklubben hadde samlet opp gjennom en lang årrekke. Fondet skulle brukes til å dele ut idrettsmerkepriser, til fortjente personer og lag – til det beste for idrettsmerkearbeidet. Hordaland fikk svært mange av disse prisene.

1995

I 1995 ble det totalt registrert 21 781 avlagte prøver til idrettsmerket. Dette året var det Nord-Trøndelag Idrettskrets som hadde det mest positive resultatet, med en fremgang på 236 i forhold til 1994. Nordland hadde fremgang med 87 og Finnmark med 28 prøver sammenlignet med i 1994.

1998

«Breddeidretten skal berike livet til hele befolkningen gjennom å gi god og livslang fysisk aktivitet i nærmiljøet.» – Står det skrevet i Strategiplan for breddeidretten i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité – 1998.

1990

1993

1994

1995

1998

2000

I år 2000 delte Norges idrettsforbund ut spesialdiplomet «Idrettsmerket 2000» til Kjetil Tveit. Han var sett på som den store «idrettsmerkegeneralen» i Otra IL i Aust-Agder, med sine 67 merkeprøver. I 2000 var han blant de fremste, om ikke den fremste som har tatt flest idrettsmerkeprøver i Norge. Han tok idrettsmerket første gang som 18-åring i 1934. Bortsett fra krigsårene tok han merke hvert eneste år til han som 90-åring hadde gjort det 67 ganger. I tillegg har Kjetil vært inspirator, arrangør og administrator for idrettsmerkeprøvene i Otra IL fra 1960 til 2002, da han trappet ned 86 år gammel.

2001

I 2001 var 66 % av de som tok idrettsmerket i Sogn og Fjordane mellom 40 og 60 år.

«Mens sana in corpore sano»
– en sunn sjel i et sunt legeme,
er idrettens valgspørsmål.

2003

I 2003 utfordret Telemark idrettskrets alle idrettslagene i fylket med konkurransen «Best i Telemark». Formålet var å få flere til å ta idrettsmerket. IF Pors var kreative og utnyttet klubbens idrettsanlegg og utøvere for å få bredere oppmerksomhet.

«Vi tok med oss Statuetten ned på fotballbanen hvor juniorene holdt til. Spurte lederen og treneren om vi kunne få lov til å fortelle noe om idrettsmerket, når de skulle ha en pause. Det fikk vi lov til. Vi fortalte om Statuetten. Guttene fikk se og kjenne på den. De synes den var fin. Vi ble enige med treneren om en dag det passet dem, og de møtte opp og tok idrettsmerket. Da begynte ballen å rulle. A-, B- og C-laget, damene, pikelaget og guttelaget, samt trenere og oppmenn fikk med seg dette. Vi har funnet ut en god taktikk – oppsøk ulike idrettslag i ulike grener. IF Pors vant konkurransen hvert år.»

IF Pors Idrettsmerkeutvalget – Ivar Kristiansen

2006

I 2006 fikk Vestfold idrettskrets og Målfrid Karlsen i kretsens idrettsmerkeutvalg henvendelse fra det store utland når det gjaldt idrettsmerkesaken. Et politikorps fra den tyske byen München og en militærbase i Toulouse, i Frankrike, hadde fått høre om idrettsmerket og kontaktet derfor Karlsen. De hadde blitt fasinert av merket og lest seg opp på Karlsens hjemmeside, som inneholdt informasjon om idrettsmerket. Politikorpset og militæret så på idrettsmerket som en fin måte å holde seg i form på. De uttrykte også at det var staselig å kunne bære et idrettsmerke på uniformen – det ble en slags synliggjøring av måloppnåelsene for dem, fortalte Karlsen. Hun tok selv initiativ til å kjøpe inn merker og sendte disse til de nye idrettsvennene i Frankrike og Tyskland. Det viser seg per dags dato at politikorpset og militærbasen nå har blitt vennskapsklubber, hvor de konkurrerer i flest idrettsmerketakere.

2000

2001

2003

2006

«Og hun hadde en imponerende kondisjon. Både på scenen og i livet. Kanskje var hun så sprek fordi hun helt fram til høy alder tok idrettsmerket hvert år på Bislet stadion...»

*- sa Ellen Horn i sine minneord i
Wenche Foss' bisettelse (1917 – 2011).*

2011

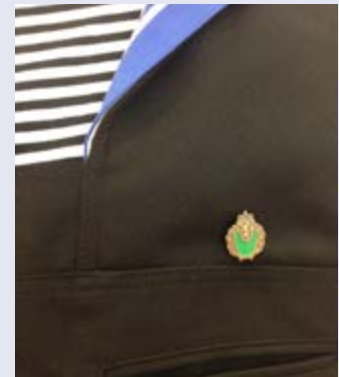
Ca. 8500 idrettsmerkeprøver ble registrert hos NIF i 2011.

2012

Av de 7858 idrettsmerkeprøver som ble registrert hos NIF i 2012, noterte Sjø- og Luftforsvarets rekruttskole, KNM Harald Haarfagre, seg 1026 av disse. Dette var for gjengen på Madla en personlig rekord i idrettsmerker, og som utgjorde 96,77 prosent av rekruttene.

Fysiske resultater blant rekrutter fra 2000 til dags dato (utdrag fra tabell)						
Kontingent	Antall rekrutter	3000m karakter snitt	% Bestått 3000m	Styrke karakter snitt	Idrettsmerket %	
0001	562	2,23	51,96	2,70	48,58	2000
0201	448	2,32	71,91	2,28	67	2002
0401	559	2,53	73,26	2,08	85,78	2004
0601	527	2,87	77,74	2,58	99,57	2006
0801	772	2,84	80,91	2,33	97,08	2008
1001	645	2,97	83,44	2,5	98,38	2010
1201	523	2,89	81,19	2,55	98,7	2012
1403	676	2,83	80,59	2,17	76,86	2014

Visste du at

- ... idrettsmerket er blant ferdighetsmerkene alle vernepliktige og befaler må gjennomføre?
- ... vernepliktige får bære de ulike idrettsmerkene på uniformen?
- ... Forsvaret er blant de flinkeste i klassen når det gjelder å avholde idrettsmerkeprøver? Sjøforsvarets rekruttskole, KNM Harald Haarfagre, på Madla, tester alene nærmere 3000 befaler og vernepliktige årlig.

2011

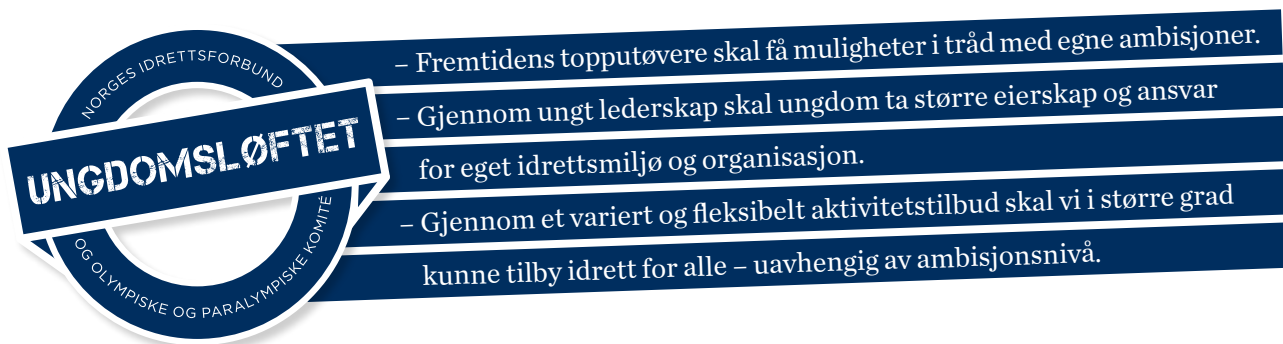
2012

2013

5172 idrettsmerkeprøver ble registrert hos NIF i 2013.

2014

Etter at Statuettklubben i Nord-Trøndelag ble lagt ned 5. juni 2014, ble det bestemt at klubbens beholdning i sin helhet skulle tilfalle «Ungdomsløftet», et prosjekt for å få flere ungdommer (13-19 år) i fysisk aktivitet. Kr. 17 773 ble overført.

Ungdomsløftet er norsk idretts tiårige satsning frem mot 2022, der målet er å rekruttere og beholde flere ungdom i organisert idrett. Norges idrettsforbunds visjon er idrettsglede for alle, og for Ungdomsløftet handler det derfor om å utvikle og forsterke gode tiltak innen kompetanse og aktivitetstilbud. Strategien for Ungdomsløftet ser slik ut:

Idretten skal gi ungdom mulighet til å ta eierskap til, og utvikle sin egen aktivitet. Ungdom skal kunne finne sin plass i den organiserte idretten, med mulighet til å utvikle seg som utøvere på alle nivåer; som ledere, trenere og fagpersoner uten å ha konkurranse som mål.

Marker og Rømskog lensmannskontor har tatt idrettsmerket hvert år de siste 20 årene.

«Vi er opptatt av å holde oss i form, og forsøker å få til ukentlige fellestreninger»

– Kay Lund-Pettersen ved lensmannskontoret.

Samtlige førsteklasinger på idrettslinja ved Olav Duun videregående skole i Namsos tok idrettsmerket i 2014.

«Jeg skal klare 50 idrettsmerker, fordi det holder meg i form, og smilet skyldes mye idrettsmerket»

–sier Noralf Carlsen, som har vært engasjert for idrettsmerkesaken i Rogaland i over 50 år.

2013

2014

Favner generasjoner

Historien til Hans Riddervold fra Asker kan brukes til å illustrere idrettsmerkets betydning over generasjoner for hele familier og lokalsamfunn.

– Det var min far som på 1950-tallet trakk meg med på idrettsbanen for å ta idrettsmerket, forteller han. Jeg ble med på en etablert tradisjon, fikk etter hvert med meg kona mi og barna mine. Nå har min sønn etablert sin egen tradisjon sammen med sine venner og han har til og med rukket å ta statuetten.

– Det er ganske flott å se på at min sønn har «spydkasteren» stående på peishylla. Det er den samme skulpturen, oppnådd på samme måten som den hans farfar i sin tid fikk tildelt. Også den sto på peishylla, forklarer den engasjerte «mannen i midten», som selvsagt også har statuetten. Han fikk i tillegg, sammen med kona Sigrid, idrettsmerkestatuetten forgylt i gull for 40 merker under vennegjengens egen idrettsmerkebankett høsten 2014.

Hans Riddervolds historie er ikke unik. Gjennom sine 100 år har idrettsmerket favnet generasjoner. Fra far til sønn – og

etter hvert fra mor til datter – er både tradisjonen med å ta merket, og like viktig, tradisjonen for å holde seg fysisk aktiv blitt bevart. Det å møtes på idrettsbanen for å ta idrettsmerket ble en tradisjon over hele landet og noe å trene fram mot gjennom hele året. Selve ideen med varierte krav av forskjellig karakter – styrke, spenst, utholdenhet – som var de samme år for år og generasjon for generasjon, er noe av idrettsmerkets styrke. Det ble noe kjent. Det ble en tradisjon og det ble skapt levende fellesskap rundt det å ta idrettsmerket.

– Det aller viktigste, uansett, er at det har vært og skal være lek og sosialt fellesskap, oppsummerer Hans Riddervold. Vi har ikke sett noe annet enkelttiltak som har evnet å forene generasjoner på denne måten. Idrettsmerket er og har vært helt spesielt fint.

AKT-ml

Fra en sped begynnelse i 1969 der Hans Riddervold og Terje Haugland tok med seg sine ektefeller på idrettsmerkeprøver i Mandal, vokste AKT-ml, «Alle Kvinners Trim – med løpetid», fram.

– Vi synes det var for ille at konene bare skulle være dem som registrerte resultatene, og inviterte dem med til selv å ta merket på idrettsbanen i Mandal. De var ikke mer forberedt enn at de løp 60 meter med dongeribukser. Det gikk bra og vi tilbød naturligvis å lage i stand til fest etter prestasjonene, minnes Hans.

Det var etter at Hans Riddervold og kona, Sigrid, flyttet til Asker at AKT-ml fant sin form. Ideen om å ta idrettsmerke sammen i familien ble luftet i vennemiljøet og ble mottatt med stor iver og engasjement.

– Først og fremst var det et opplegg for ektefellene, men raskt ble det noe vi gjorde sammen. Det ble en kombinasjon av lek og konkurranse. Barna ble heller ikke holdt utenfor og ble raskt også en del av opplegget. Det er morsomt å tenke på at verdensmestrene Hanne Haugland og Petter Thoresen har tatt idrettsmerket i gruppa vår, forteller Hans.

Det var i 1977 gruppa kom opp med navnet AKT-ml. For det meste ble det arrangert merkeprøver for 20 familier, til sammen over 40 voksne og 40 barn. Hvert år fra 1977 har AKT-ml opprettholdt tradisjonen en lørdag i månedsskiftet august/september – idrettsmerket skal tas, helt etter reglene som gjelder for alle. Etterpå er det etter tradisjonen, bankett.

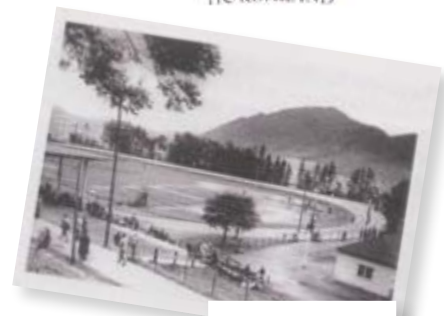
Høsten 2014 ble banketten gjennomført litt annerledes enn før. Det hang sammen med at vi i 2013 observerte at ambisjoner og tro på egne ferdigheter kunne være større enn de reelle evner. Flere av dem som var med fra starten, er nå over 75 år og har allerede kommet forbi «Hedersprisen». Derfor arrangeres nå en «Bankett til minne om idrettsmerket» hvor alle som har vært med tidligere blir invitert, samtidig som alle dem som fortsatt ønsker å ta merket får anledning på samme vis som før.

Visste du at...

- ... Statuettklubben i Hordaland fylte 60 år i 2014 og er den eneste levende statuettklubben i landet?
- ... Statuettklubben i Hordaland hadde ved 50 års-jubileet hele 600 medlemmer?
- ... Statuettklubben i Hordaland har en vesentlig del av æren for at aktiviteten med idrettsmerket og statuettutdelingen fremdeles har godt fotfeste i Hordaland?
- ... Statuettklubben i Hordaland i 1972 fikk Norges første kvinnelige formann, Lillian Eikner, i dette vervet innen landets Statuettklubber?
- ... Statuettklubben i Hordaland i 1954 het Statuettklubben i Bergen og at flere store steder som Odda og Voss hadde sine egne klubber på den tiden?
- ... formannen i Statuettklubben i Hordaland, Harry Tvedt, i 1986 innførte utmerkelsen «Veteranskjoldet», fordi det var et stort ønske om noe mer etter Hedersprisen og at denne utmerkelsen kun var gjeldende for deres klubb?
- ... Statuettklubben i Hordaland hadde i 1988 en kontingent på (hele) 20 kr som medlemmene betalte hvert 3. år?
- ... Statuettklubben i Hordaland har arrangert «Blåturen» helt siden 1958 og de arrangeres fortsatt den dag i dag?
- ... statuettklubbens fond ble opprettet i 1994?. Her skulle midler, som Statuettklubben hadde samlet opp gjennom årene, brukes til å dele ut til idrettsmerkepriser, til fortjente personer, lag og til det beste for idrettsmerkearbeidet.

2014

idrettsmerket
an hvis du vil

rygndat ttefobund

Marie Eik Nygård (74) mener det er viktig å holde seg i god form og synes det derfor er helt naturlig å ta idrettsmerket hvert eneste år. Det har hun gjort siden 1965. I år tok hun idrettsmerket for 50. gang og takker Omvikdalen IL for at de arrangerer merkeprøvene i Kvinnherad.

Sprekeste dama i hele dalen

Den spreke 74-åringen husker godt den første gangen hun tok merket.

– Jeg ble lokket med av en venninne og visste egentlig ikke helt hva det gikk ut på. Øvelsene vi måtte gjennom ble gjennomført på skoleplassen ved Omvikdalen skule. Det var smekktfullt med folk for alle ville jo ta idrettsmerket, minnes hun.

Kravene til idrettsmerket varierer i de ulike aldersgruppene, og de er satt såpass høyt at de fleste må trene for å klare dem. Under årets merketaking var det 60-meteren som var det mest utfordrende kravet for Marie.

– Å løpe 60 meter er tungt for gamle folk, i hvert fall når man må løpe på tid, forteller Marie som løp på 14 blank. Det var nok til at hun klarte kravet i sin årsklasse med to sekunders margin.

Selv om Marie fyller 75 år i 2015 og allerede har oppnådd 50-årsmerket, føler hun seg motivert og sikter mot 60-årsmerket.

– Jeg vil jo prøve og se hvor lenge jeg klarer disse kravene. For meg er det viktig å holde seg i fysisk aktivitet og bevegelse, og det er fordelen med at stua mi ligger rett ved turstien. Jeg går mye på tur, av og til to ganger om dagen. Det er viktig for folk i min alder å holde seg i bra form og i bevegelse, sier dama som blir omtalt som dalens sprekeste.

A portrait of an elderly man with white hair and blue eyes, wearing a green and purple patterned sweater over a blue collared shirt. He is holding a silver trophy cup with both hands. The cup has a small figurine on top and the name 'Johan' engraved on it. In the background, there is a wooden shelf with various items, including a statue of a person with a red, white, and blue sash.

Rett etter krigens slutt i 1945 tok Johan Olaf idrettsmerket for første gang. I år kan den spreke 89-åringen bli historisk og sikre seg sitt 71. idrettsmerke – det er det ingen andre i Norge som har klart.

Johan Olaf Strand (89):

- Jeg går for mitt 71. idrettsmerke!

89-åringen har vært sterkt engasjert i idrettsmerkesaken, og per dags dato er han Norges fremste idrettsmerketaker. Norges idrettsforbund måtte lage 70 års-merket spesielt for Johan Olaf.

– For meg er idrettsmerket en motivasjon til å holde meg i form, gulrota som jeg liker å kalle det, forteller Johan Olaf som har tatt idrettsmerket for 70. gang på 70 år.

Det pensjonerte befalet har vært engasjert i idretten i hele sitt liv, først innen militær-idrett og senere som aktiv pistolskytter og primusmotor for Lillehammer svømmeklubb.

– Mitt aller første møte med idrettsmerket var i begynnelsen av min tid som befalelev. Jeg så idrettsmerket på uniformen til en major og tenkte at dette merket ville jeg gjerne ta, og anledningen kom da idretts-boikotten under krigen ble opphevet like etter – og da gjennomførte jeg merketakingen med glans, forteller Johan Olaf, som opprinnelig er fra Horten.

Vestfoldingen var ansatt i Forsvaret og tjenestegjorde i kortere og lengere tid over hele landet. Han deltok på kurs i England og Tyskland og gjorde FN-tjeneste i Midtøsten og Kongo.

– Da jeg var utstasjonert i Midtøsten, hadde vi ikke utstyr som hekk og kule for å kunne gjennomføre idrettsmerket, så kreativiteten

vår var avgjørende. Jeg endte opp med å ta idrettsmerket i form av en tung stein som jeg fant på bakken – og hoppet over naboens hekk, som utrolig nok tilsvarte høyden og kravet for høydehopp, minnes han.

Da Johan Olaf meldte seg som den første norske FN-soldaten i Belgisk-Kongo i juli 1960, så han seg nødt til å gjennomføre og fortsette idrettsmerketakingen.

– Jeg kunne ikke miste ett år med idrettsmerket – da hadde rekken blitt brutt og det kunne jeg virkelig ikke risikere! Men på grunn av omstendighetene måtte jeg boikotte de lange løpene, forklarer han.

Som en tidligere Norgesmester i svømming, ble det et naturlig valg for den tidligere FN-soldaten å gjennomføre utholdenhetskravet i det våte element – men selv om temperaturen kanskje var varmere i vannet i Belgisk-Kongo, møtte han på uforutsette utfordringer.

– I bassenget til det store, forlatte bygget vi bodde i, var det et tykt lag med rogn – det var kamouflasjefarga frosker som hadde gytt i vannet. Laget med rogn var så tykt at undertegnende, oberstløytnant Bjerke og en svensk major brukte lang tid med hoven for å prøve og få det vekk. Det var rett og slett en umulig jobb – så jeg gjennomførte og klarte merket

med tre minutters margin, på tross av at jeg svelget en hel masse rogn, forteller han stolt og lattermild.

Utenom dette har det ifølge han selv, på ingen måte vært utfordrende å ta idrettsmerket. Noe sier meg at det kan ha noe med at Johan Olaf har i over 70 år vært en aktiv og engasjert idrettsmann.

– Det har gått veldig greit. En gang tok jeg alle kravene under en halvtime, egentlig synes jeg det er altfor lett å ta idrettsmerket, og legger til at han lever etter mottoet «en sunn sjel i et sunt legeme».

I 2006 fikk han et pålegg av legen om å begynne på medisiner mot sitt høye kolesterol, men av prinsipp var Johan Olaf en sterk motstander av slike medikamenter.

– Men min stahet om saken endret seg da barnebarnet mitt, Christian, sa

«Du, bestefar, hvis du begynner å ta pillene dine – så lover jeg at jeg skal begynne å ta idrettsmerket – det kan være vår lille pakt»

– og slik ble det, humrer Johan Olaf og legger til at barnebarnet traff den riktige nerven for å overtale han.

I dag er fortsatt Christian en aktiv idrettsmerketaker og har allerede tatt gullmerket.

– Jeg spøkte litt med guttungen om idrettsmerketakingen, og sa at jeg fortsatt ville kontrollere han om jeg dauer – så han ikke skal snike seg unna! Er litt redd for at han tok det bokstavelig, for han er nå snart like ivrig som sin gamle bestefar, ler den spreke 89-åringen.

Dersom Johan Olaf tar sitt 71. idrettsmerke blir han historisk og den første i Norge.

– Jeg slenger ut et forslag til Idrettsforbundet om at de kanskje kunne lage et 75 års-merke – for noe bør vel gjøres for oss fossiler også, ler Johan Olaf – som på ingen måte har tenkt å legge sin lidenskap for idrettsmerket på hylla.

Takk for deres bidrag

Anders Aandstad (Forsvarets institutt ved NIH), Astrid Bertine Veum (Hafslo IL), Aust-Agder Statuettklubb, Bjørn G. Sollie (Moss idrettsråd), Erik Mørkved (sønn av Ruth Mørkved), Finn Olstad og Stein Tønnesen (Boka: Norsk idretts historie: Folkehelse, trim, stjerner 1939-1986), Firdaposten, Geir Owe Fredheim (fotograf), Gøran Rønning (fotograf Driva), Hans-Jacob Berntsen (Den Norske Maratonklubb), Hans Riddervold (AKT-ml), Hans Foosnes (Beistad IL), Harald Meinhardt (Costatrimmen), Harry Tvedt (Statuettklubben i Hordaland), Helga Nerdal (Beistad IL), Hugo Tingvoll (Fotograf Romsdal Budstikke), Inderøyingen, International Olympic Committee (IOC), Ivar Kristiansen (IF Pors Idrettsmerkeutvalget 2003), Joakim Bekkåsen (fotograf Moss-Avis), Johan Arnt Nesgård (fotograf Trønder-Avisa), Johan Olaf Strand (Lillehammer Svømmeklubb), Johannes J. Vaag (Surnadal IL), Jon Kirkenæs (Forsvarets institutt ved NIH), Joralf Gran (Inderøy IL), Kay Lund-Pettersen (Marker og Rømskog lensmannskontor), Lillian Wirkola Heitmann (Alta IL), Mannskapsavisa, Marie Eik Nygård (Omvikdalen IL), Målfrid Øvre Karlsen (Vestfold idrettskrets idrettsmerkeutvalg årbokkomitè 1998-2011), Namdalsavisa, Noralf Carlsen, Normann Ryan jr. (Fotograf Trønder-Avisa), NTB, NTB Scanpix, Oslobilder.no, Otra IL, Per J. Holm (Bedriftsidretten i Namdalen), Roger Borthen (Idrettssoffiser ved KNM Harald Haarfagre), Ruth Mørkved (Beistad IL), Statuettklubben i Hordaland, Torbjørn Kvisselien (Leder for idrettsmerketrofeutdelingen i Hedmark 2001-2005), Torstein Lund Eik (Fotograf), Willy Petersen (Leder i Statuettklubben i Nord-Trøndelag 2015), Øistein Hanssen (Bedriftsidretten i Namdalen).

Idrettsmerket er 100 år. Nå vil idretten i Molde skape ny blest rundt den tradisjonsrike aktiviteten.

Det foreligger ikke noe felles arkiv om idrettsmerkets historie på nasjonalt hold. Materialet i denne publikasjonen er samlet inn for Norges idrettsforbund av Caroline Dokken Wendelborg.

Utvalget av saker er gjort av Idrettsforbundet – fra et stort tilfang av historier og hendelser som venter på å bli offentliggjort ved en annen anledning. Gjennom å plukke fra forskjellige kilder – bilder, trykksaker og muntlige tilbakemeldinger – er det uunngåelig at det kan dukke opp noen faktafeil. Det beklager vi.

Det har ikke vært noe mål å presentere en komplett fortelling om idrettsmerkets historie, men å by på noen spredte bilder inn i norsk idretts lengstlevende prosjekt. Vi håper at summen av disse små innblikkene gir en god forestilling om idrettsmerkets historie, men hver av dem har uansett en verdi i seg selv.

Reglemen
for
IDRETTSMER
FOR MEN

NORGES IDRETTSFORBUND
Trinn- og idrettsmerket
Oslo 1978